

KUNST og et CYBERNETISK og ORGANISK verdensbillede

Er det modsætningsfyldte den mangel på balance vi må leve med for at opretholde illusionen om sandheden?

Er ubalancen vores trækken mod polerne – er vi offer eller vilje?

Arbejder jeg som Arkitekt/Kunstner på at blive overflødig?

Arbejder Kunsten/Kunstneren på at udrydde sig selv?

Er „Land og By” et blad redigeret af kvinder eller af een kvinde?

Når Eskild skriver digte som de gamle han samler, indgår han så i samme anonymitet?

Hvorfor græd Eva, da hun mistede magten og skulle være på lige fod med os andre, i en proces hun selv havde sat igang?

Hvor er meningen i, at Per postulerer, at han prøver på at lave grimme billeder?

Hvad vil Kirsten med gulerodshår – grønmalet ansigt og de farvede klude, når hun omfavner vennerne?

Hvorfor var Hjartemålaktionen i Thylejren så forbandet?

Svarene på disse spørgsmål ville hver for sig være en lang historie, men de handler alle sammen om vores placering som individ og i gruppe, og hvordan vi prøver at handle socialt og moralsk gennem billedmedier. Problemerne modarbejdes af opdragelse, erfaring og samfund, og dilemmaerne er enorme.

I mit eget liv og arbejde er modsætningerne ekstreme, og det der er foregået for mig siden 68, der var året, hvor jeg brød ud af mit 9-årige ægteskab og til nu, har været mellem yderpunkter, men i en søgen, både efter at turde det jeg ville og efter at bryde ud af situationen som samfundets redskab – ARKITEKTEN og som forretningsfolkernes pengeanbringelse, de lærdes opfindelse, politikerens nar: KUNSTNEREN.

VI GÅR PÅ KRYKKER I HULLER OG GRØFTER

ARKITEKTUR ER IDEOLOGI

Orden

Når man er arkitekt planlægger man og når man planlægger ordner man. Den orden man skaber er bestemmende for det liv der leves. Man skal være i stand til at forstå ordener og de fysiske konsekvenser i både meget store og i meget nære sammenhænge som f.ex. bebyggelses indpas i en dispositionsplan i den ene ende, og placeringen af korrespondanceafbrydere (elkontakter) i den anden.

Samtidig skal man kunne overse de ideologiske / psykologiske / politiske / tekniske / økonomiske / funktionelle / administrative / organisatoriske og formelle konsekvenser af de valg man gør. Her er det groft stillet op, der er mængder af underopdelinger. For at have med så sammensatte problematikker at gøre, er det nødvendigt at arbejde med systemer, principper og mønstre, der igen skal oversættes til fysisk form f.ex. er vejen til arbejdet – børnenes ophold i regnvejlr – privatlivet i boligen, forskellige mønstre, der skal fungere i en bebyggelse. Jo mere man analyserer et byggeri og dets funktioner, jo flere OVERLAPPEDE mønstre er der. Alt har en indflydelse på den fysiske form, og det resultat byggeriet bliver.

At forstå virkeligheden, at arbejde med den på så mange niveauer, der til sidst SKAL omsættes til noget POSITIVT og KONTANT er en proces, et sam- og modarbejde med så mange modsatrettede viljer, at det kræver en tålmodighed og styrke, der er svær at holde til. For at overleve det, laver jeg kunst, men jeg synes ikke det er nær så vigtigt, som f.ex. at gennemføre et boligbyggeri, der ville være værd at leve i for alle os almindelige mennesker. Det at lave kunst, er for mig en måde at tænke på – det forløser en frihed og en antiautoritær holdning, der er nødvendig, for i andre situationer at handle og tænke klart.

Meget af det jeg laver i det frie arbejde, giver noget og har en sammenhæng, til det arbejde Carsten og jeg laver sammen som arkitekter. Jeg vil gerne bringe det organiske ind i arkitekturen ikke som forudbestemt form, men som indhold, i groprocessen og i den nedskruning af forventninger til det uorganiske, jeg tror er nødvendig.

Jeg synes det er rædselsfuldt nedslidende at være arkitekt, men meget vigtigt og jeg syntes det er inderligt opløftende at lave kunst, men ikke særlig vigtigt.

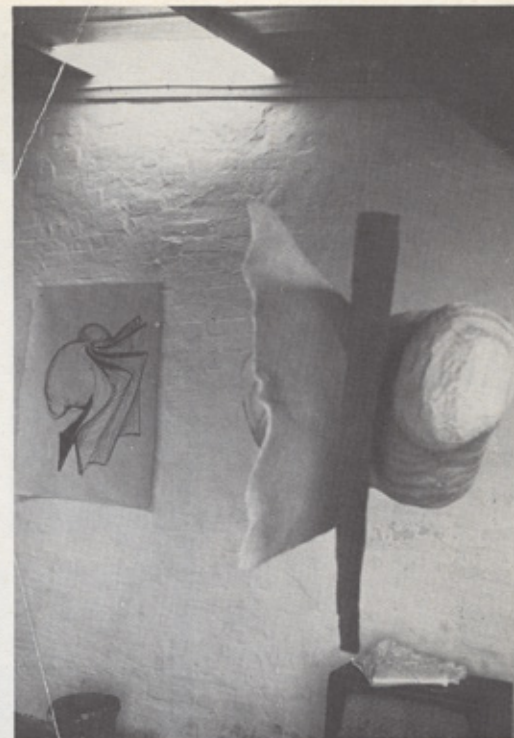


I 1968 lejede jeg en lade og begyndte at lave store objekter i papmaché. Ideen var at lave rumlige ting der virkede kraftigt på en, der opløste rummet og gav en oplevelse af en organisk sammenhæng. Det hele udsprang af min afstandtagen til den arkitektur der blev projekteret og bygget på det tidspunkt. Jeg søgte et sted hvor jeg kunne se en

Vi er ikke

Samme år så jeg en udstilling om cybernetik på I.C.A. i London, der førte nogle forestillinger jeg havde ind i noget helt præcist og brugbart.

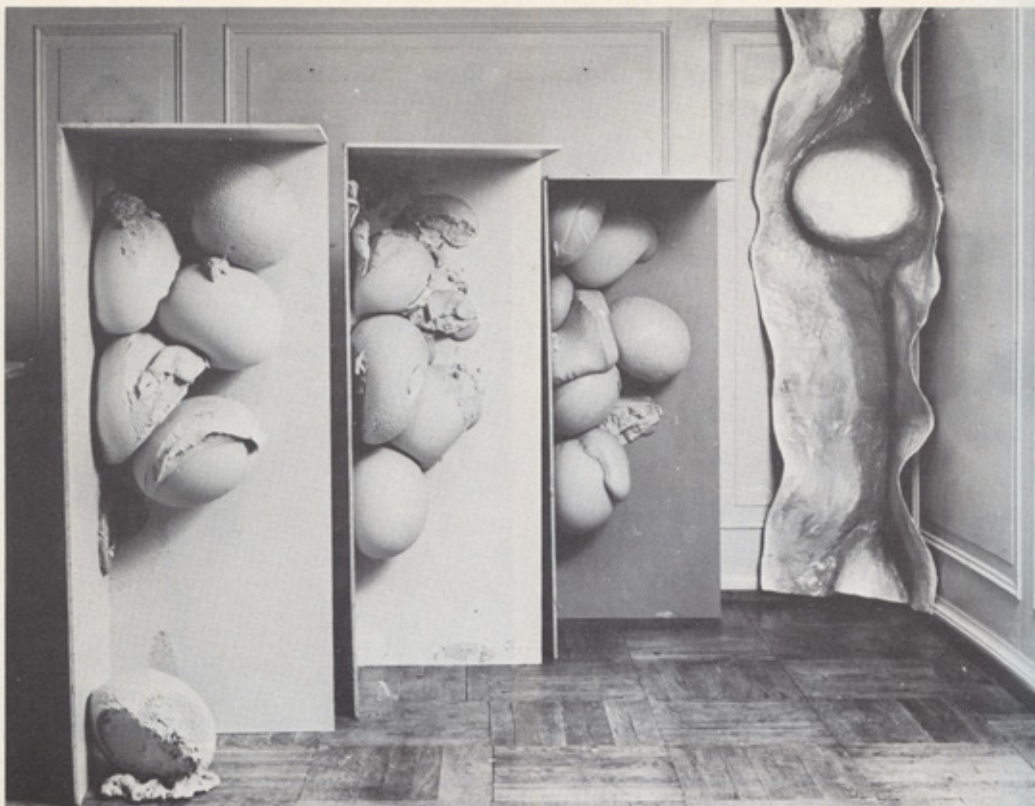
Jeg begyndte at lære computersproget ALGOL på læreanstalten – tanken var at kunne programmere en PLOTTER og tegne med den. Det kom nu ikke så langt, for der fandtes endnu ikke nogen PLOTTER i Danmark – men dette at følge kurset i programmering, uddybede den fornemmelse for mønstre og systemer i indbyrdes åbne sammenhænge, der ligesom gjorde det muligt at begribe alt stort og småt – og forlade det modulære system af ens størrelser. I mit nye billede behøvede ens elementer ikke at være ens, ligesom bøgetræer i en skov er ens og dog ikke ens. Det verdensbillede, der kom ud af dette, var efter i mange år at have været en følelse, en bevidsthed om at indgå i en sammenhæng, hvor der ikke var noget underordnet eller overordnet, hvor de forskel-



vej. Intet af hvad jeg lavede i laden udstillede jeg – jeg flyttede rundt på det i årevis fra loft til loft indtil jeg smed næsten det hele væk. Men det jeg afklarede ved arbejdet dannede grundlag for sanserummene som jeg lavede en 10 stk. af de næste 2 år.

lige planer og konstellationer afløste hinanden, hvor tingene skete på samme tid uafhængig af hinanden, og hvor det der kom først, i virkeligheden ikke var væsentligere end det der kom sidst. Alt har en betydning og er væsentligt – alt kan være anderledes og ændres.

At jeg føler trykthed ved disse ting, er fordi jeg forstår en sammenhæng med verdensrummet, og jeg er i stand til at begribe – at se mine egen placering. Efter dette kan jeg så med fødderne på jorden handle i forhold til denne opfattelse – det giver tror jeg, noget af en samfundsmetode, der i alt fald hverken er hierarkisk eller kapitalistisk – og jeg mener det bliver holdningen der gennemsyrrer, hvad man foretager sig, giver nogle holdepunkter for adfærd og arbejde. Mønstrene, systemerne og principperne man herefter arbejder med, skal altid sættes op mod denne holdning og man vil konstatere om de duer eller ej – om de er åbne eller blot ligner. Sammensatte-



På polyurethanskumfabrikken Ureform i Frederikssund i 68, begyndte vi at arbejde om natten, når fabrikken var lukket.

Polyurethanskum er et materiale, der udvider sig 40 gange den tilstand det har i flydende form. Samtidig stivner det langsomt. Materialet vokser ligesom ting i naturen, styret af de påvirkninger eller den form det er lagt i. Det spændende er at finde styringssystemer, der gjorde et muligt for materialet at vokse og udvikle sig ens forskelligt, finde principper der gav formen „natur“ i stedet for en form.

Hjørnerne her er lavet efter cybernetiske systemer, forskellige mønstre for valg, både i materialer og i form af tal. Det vi lærte om styringsprincipper i cybernetikken og i vores arbejde med skum, dannede senere udgangspunkt for vores organisering af byggeri og sociale mønstre i

bebyggelser. Bagest står den anarkistiske ener.

Sanserummene havde mange niveauer på samme tid. De var lavet efter principperne om åbne systemer der ændrede sig og skabte nye sammenhænge afhængig af de påvirkninger de fik: Menneskenes bevægelser ændrede rummet.

Ellers handlede det om at manipulere groft gennem rumlig fysisk form – at påvise manipulationen og at lade opleveren drage sine egne associationer, i forhold til de erfaringer og behov hun/han besad. *Mobilia no.180, 1970.* Sanserummene mellem 68–70 bragte mange reaktioner. I dag er det næsten uforståeligt, at nogle skulle synes, at de var provokerende og skælde ud, begynde at ødelægge og rive ned. Mange andre havde det lige modsat – befandt sig godt, blev der i timer, hentede mad og vin og legede skovtur. Musikken var af Terry Riley's system musik „in C“ og „Rainbow in curved air“.

den og det uensartede bliver at foretrække frem for monumenter.

Disse tanker syntes jeg i dag er selvfølgeligheder, men beskriver dem her, fordi det jo ikke er alle der tænker sådan og jeg synes stadig det er meningsfuldt. Konsek-

vensen er også, at vi alle -tør- være hvor vi nu kan og er og BEVÆGE OS DERFRA.

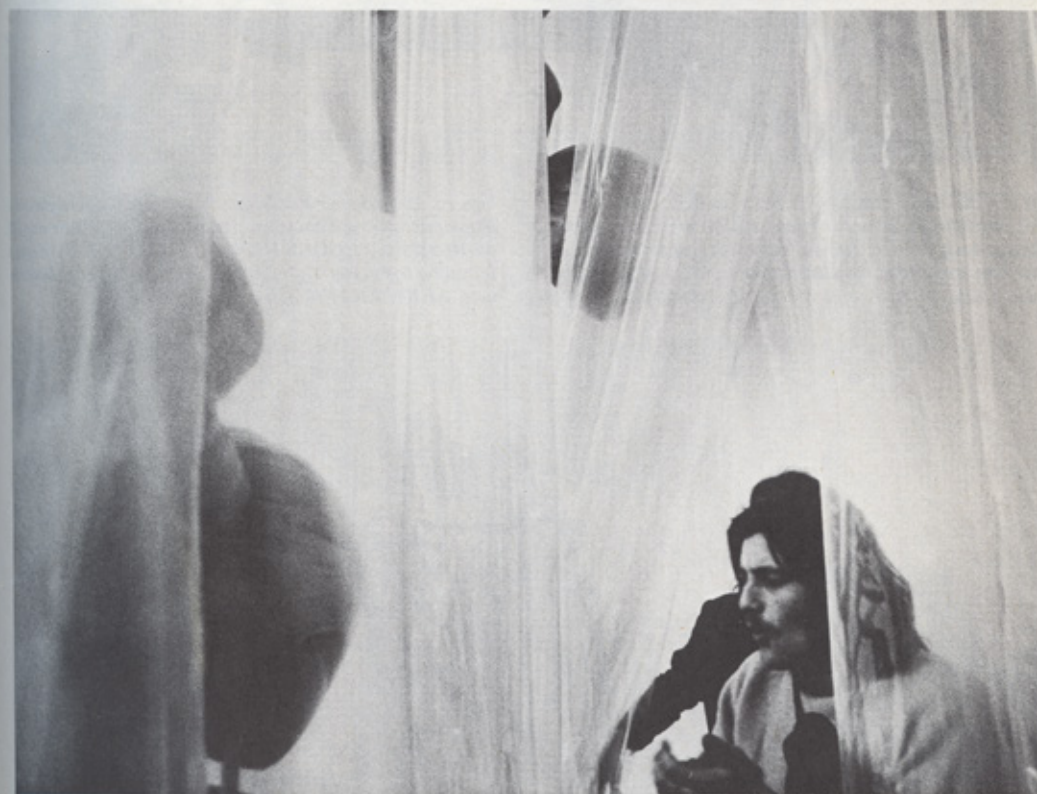
Der er ingen grund til at være en stor undskyldning for os selv, når vi kan bevæge os og det er rimeligt at være eet der bevæger sig mod noget andet – vi er ikke.

Akademiet

Carsten og jeg underviste sammen 25 studerende i et helt studieforbud, vi selv havde lavet. Studiet gik på undersøgelser af perceptionen af rum, rummets påvirkning af os. Samtidig var metoden at bygge i 1:1 som forsøg for at lære af egne erfaringer. Studiet sigtede på at sprænge grænserne det etablerede byggeri havde sat og finde en vej til noget mere menneskeligt. Akademiet havde ingen lokaler, hvor man kunne arbejde og bygge rum, så vi lejede sammen med de studerende lokaler på bryggeriet STJERNEN, der var tomt til nedrivning. Denne flytning fra akademiets fine borde og ånd var enorm befriende, men efter 4 måneder og en del dramatik blev vi tvunget tilbage. Det var vinteren 69.

Vi arbejdede sammen med de samme 20 studerende i 2 år, så faldt også de for psykosen af mistillid, der gjorde det umuligt for nogen at arbejde på akademiet de næste par år.

Selv underviste jeg videre indtil 73, så måtte jeg væk for at undgå frustration over akademiets eliteånd.



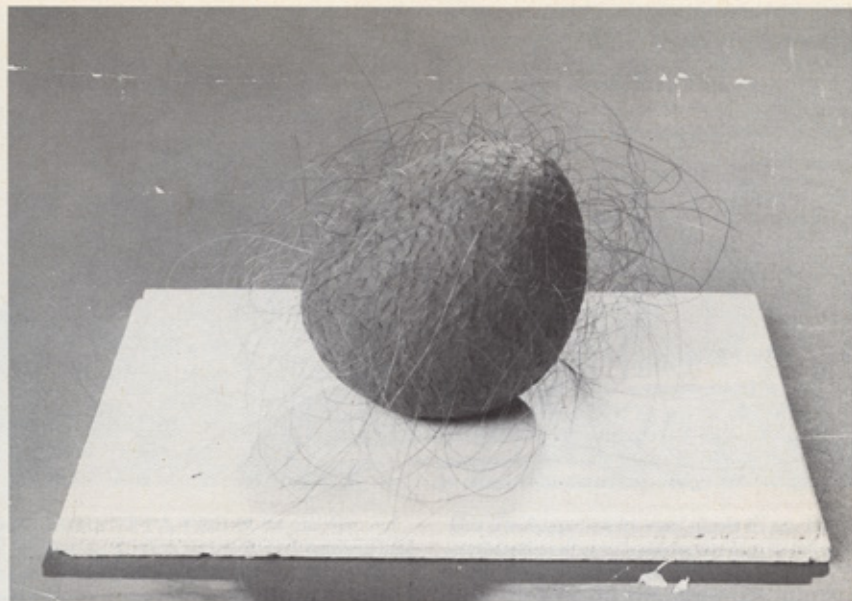
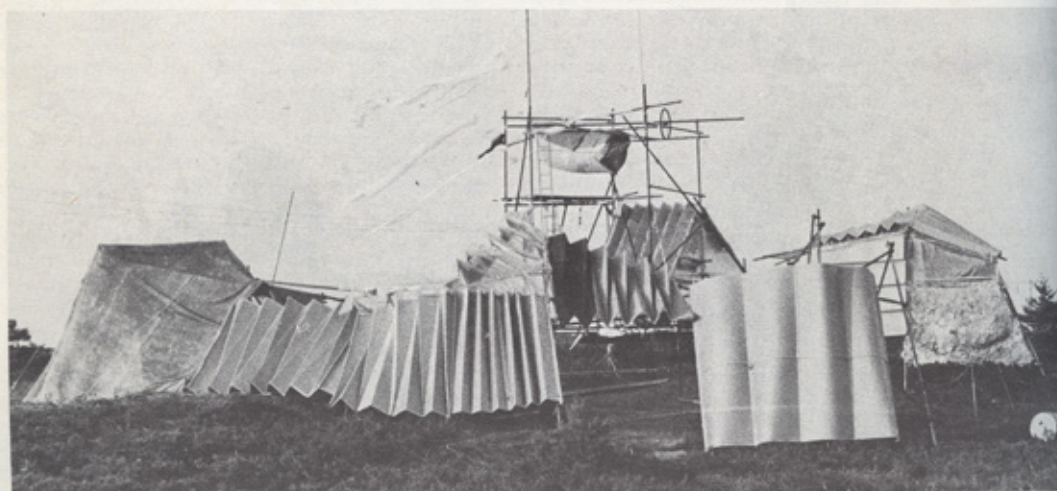
Sanserummene havde mange niveauer på samme tid.



BYGGEEKSPERIMENT I THYLEJREN - 70

Vi startede en struktur med stilladsrør og begyndte at bygge boliger i den. Hensigten var at enhver skulle kunne strikke strukturen/konstruktionen videre og bo i den på den måde de havde lyst. Men vi styrede for meget og blev

kun ca. 12 personer der byggede. Det blev en fordybelse i byggemetoder og elementsammenhænge og vi lærte en del om at SE EN PROCES NÅR DEN VAR DER. Vi boede i lejren og byggeriet i 3 måneder. Eksperimentet er beskrevet i ARKITEKTEN årgang 70.



Den første „minimumsbetragtning” med hår i ler lavede jeg i 1971.



Engang lavede jeg et objekt og gav den den påhæftelse „at den var ikke KUNST før den var solgt.” Den blev selvfølgelig aldrig KUNST.

Min trang til at udtrykke mig formmæssigt organisk har jeg altid måtte tage alvorligt. Det har forfulgt mig siden jeg var barn. Angsten for det organiske i den verden vi lever i er stor, det meste kunstigt skabte er uorganisk, de systemer vi bruger til at forme samfundet efter er uorganiske – og konstant erstattes det organiske med det uorganiske.

Mit organiske udtryk hænger sammen med den impuls jeg er: jeg prøver at skabe den modsætning der mangler.

Det går hele tiden godt og skidt

I 1971 gik vi ind som medejere af Skovshoved Hotel sammen med et ægtepar, der var forretningsfolk. Vi puklede som gale og gjorde stedet til den succes det stadig er. I 1974 gik vi ud igen fuppet og røvrendt af samme ægtepar. De har stadig hotellet og er ligeså umoralske, som vi er naive.



KUNSTENS HUSE ER FINERE
END KUNSTEN –
KUNSTHANDLEREN HAR FLERE PENGE
END KUNSTNEREN

PAS PÅ FORRETNINGSFOLK OG FYR OP
UNDER KOMMUNALBESTYRELSEN

Det var jo godt at vi vandt den konkurrence, men skidt at den endnu ikke er kommet igang.

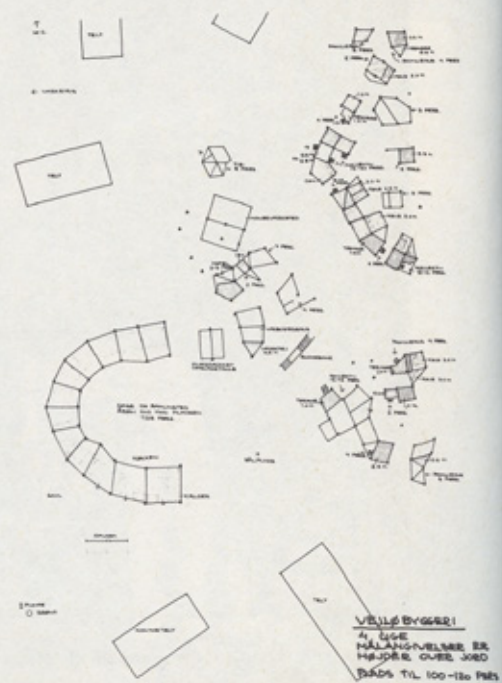
Det var en 2 trins konkurrence, 1. del idegrundlag i 70, 2. del uddybet konkurrenceprojekt i 73.

Når sådan et projekt ikke bliver bygget, bliver det helt meningsløst for en, de intentioner, der ikke bliver afprøvet på virkeligheden, ligger i mange år som ophobninger, der mangler feed back.

Noget andet er, at sådan et konkurrenceprojekt er kolossalt dyrt at lave, og man satser på byggeriet, for en præmie kan aldrig betale investeringen.

Vores projekt har kostet en ca. 200.000 i investeret tid, og hverken ingeniører eller de arkitekter der arbejder med, mod evt. del i byggeriet, har endnu fået noget. Af de 50.000 præmien var på, fordelt i 70 og 73, blev der betalt omkostninger, og ud over det har vi vel holdt en timeløn på et par kroner.

Det er jo svært at leve af, og jeg remser det med penge op, fordi det for os, som for mange andre, er et altoverskyggende og evigt problem.

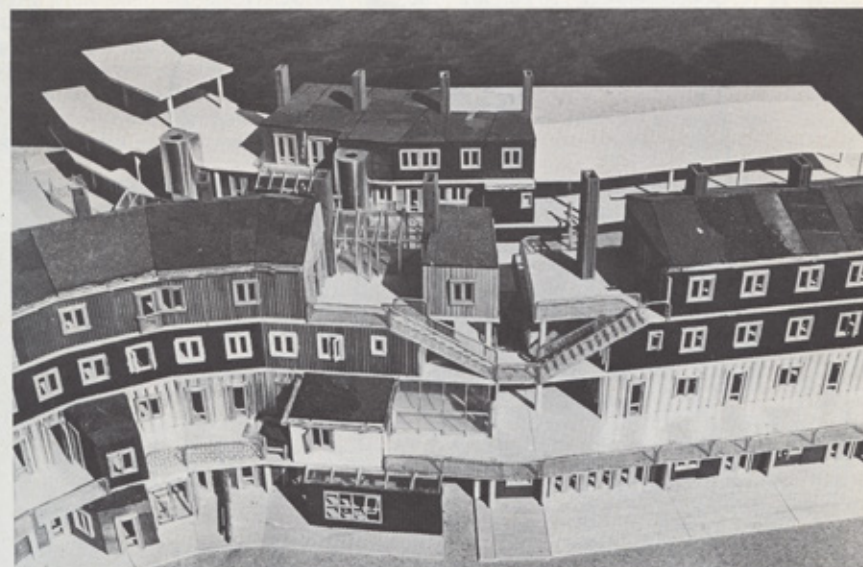


BYGNINGEN AFSPEJLER SIN TIDS
SAMFUNDSFORHOLD
LÆS DEN NYE NATIONALBANK



BYGGEEKSPERIMENT PÅ VEJLØ, 71 OG 73
Carsten og jeg planlagde et eksperiment bestående af stolper i jorden en valgt struktur, hvorefter ølejrens beboere byggede med stolperne som startkonstruktion, en bolig af den størrelse de havde brug for. I løbet af lejrens 6 uger

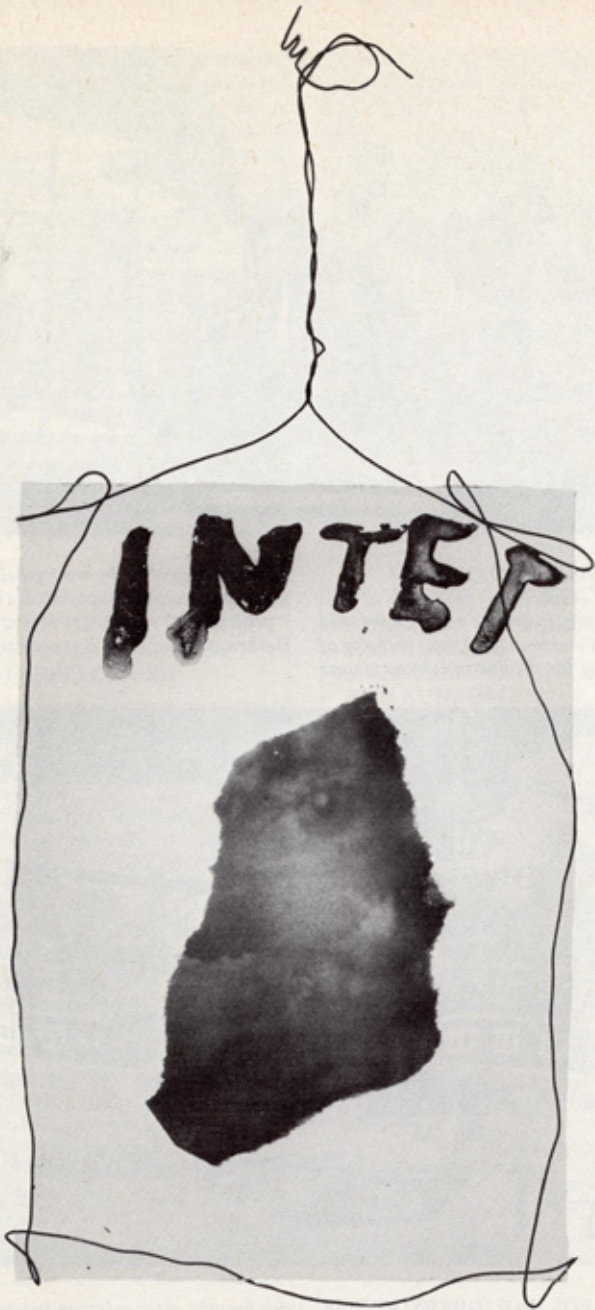
blev der bygget en by med plads til ca. 100 personer. Alt undtagen stolper og spisesstedet blev taget ned for vinteren – projektet blev gentaget året efter. Beskrevet i Land og By, vinter 75.



1. PRÆMIE PROJEKT FOR BOLIGBEBYGGELSE
VED KARLSTRUP
Ideen er et kunstigt landskab, hvor forskellige former for byggeri kan foregå. Samtidig indeholder det organiske principper, der gør det muligt for den enkelte at få indflydelse og reelt medansvar. Byen vil udtrykke det sociale liv

der foregår. Alt undtagen landskabet er i konstant forandring, en konstant proces.

Projektet er en opsamling af de ideer og erfaringer vi har forsøgt med både i „sanserum” og i eksperimenterne i Thy og på Vejle. Projektet er 20 store tegninger og en bog på 90 sider, men er refereret i ARKITEKTEN nr. 2, 1974.



En dag jeg var helt ude af den og sad og kiggede ud af vinduet på skyerne, rev jeg et stykke sky ud af et blad, klistrede det på en glasplade, skrev INTET hen over og

hængte det op mod lyset i vinduet. Jeg så på det og fra midten af skyen KIGGEDE ET STORT ØJE TILBAGE PÅ MIG.

Hver dag

Jeg bor i et stort hus, hvor vi er mange voksne og „de unge“, der er vores børn. Både „de unge“ og vi har mange venner boende og alle har eller skulle have ligestillede pligter, undtagen om den overordnede økonomi, der hviler på Carsten og mig.

Jeg er selv fra en meget stor familie, hvor vi altid levede i rod og ballade og udviklede særlig skingre stemmer for at overdøve de andre og blive hørt. Når man bor så mange sammen, lever man i et konstant angreb på ens orden og tid, og enten spilder man en masse energi på en konstant desperation, eller også må man på mange punkter finde sig til rette med ikke at kunne leve efter sit eget hoved – men efter en plan der skal forsøges overholdt. Selv om det er anstrengende, er der især det ved det, at husets beboeres reelle sociale indstilling og bevidsthed afsløres knivskarpt med de almindelige dødtreste pligter, der er nødvendige at udføre for helheden og for sig selv.

Vi har tit venner (mænd) der arbejder politisk og socialistisk boende, og de fleste af dem kan ikke af sig selv klare ganske almindelig social adfærd på det nære plan. De kan sidde i timevis ved køkkenbordet og tale om Marx osv., men når de rejser sig, rydder de ikke bordet, tørrer det af for krummer og fedt og gør plads til andre. MÅSKE KOMMER DER EN ENGEL OG GØR DET –. Der er næsten daglig situationen ved middagsbordet, hvor de tre første tager af maden, som om der ikke sad seks til.

Egentlig lever jeg i det her lige modsat det jeg har villet – jeg har på grund af min barndom aldrig haft illusioner om at bo i kollektiv – jeg kan egentlig bedst lide ro og fred og styr over det hele. – Men det skulle åbenbart gå anderledes, og det synes jeg der er noget i.

Børnene/de unge og deres venner transformerer mig

Helt nært er for mig snart intet andet end de forhold – de problemer man har med hinanden. Hver dag bliver jeg ramt på følelserne og forstanden af DE UNGE, der forlanger mig som holdepunkt. Jeg skal forstå, skal leve mig ind og både slippe og tage ansvaret. Problemer med at være individ og bare at ånde er helt udenfor spørgsmål, når man konstant udsættes for den specielle hjernevask de 15–16 åriges energi afføder. Alle samfundets problemer er forstørret og forstærket i dem – og problemer man selv er sluppet af med, skal man konfronteres med i forvrænget udgave. Det er så sart og sårbart, og aldrig havde jeg forestillet mig det så svært.

Vores egne er endda ikke så slemme, de roder, æder, støjer og snupper, men alle vennerne gør det samme + at de stjæler og lyver og aborterer, og vi har både politi og børneværn rendende.

Min søn, jeg vil udrydde alt det skønne blåjede hos dig

Nicolai og jeg tog til Liverpool, fordi han spiller og ikke har lyst til andet, og jeg, der er hans mor, syntes han skulle interessere sig for andre ting også – så jeg fik arrangeret det med Liverpool. Da vi steg ud af toget slog kulosen os i ansigtet, og der var så beskidt og klamt og fattigt i de uisolerede huse, at det var som at komme væk fra civilisationen. Her ville han få lært noget om livet når man intet har.

Hvad mon HAN vil gøre ved det?





Vulgariteten – dilemmaet og evigheden

På Kvindeudstillingen var hensigten med min opsætning at beskrive nogle forskellige niveauer jeg konstant er på. Vulgariteten i samfundet der fanger, sløver og gør ufølsom, dilemmaerne – der er det helt nære med børn og omgivelser i sammenhæng, sorgerne, forståelsen af andres levevilkår, krigene osv.

Evigheden er sammenhængen til det organiske, at al ting gror og ændrer sig, at alting til sidst vil ende med at være natur, også lortet vi efterlader.



KAMPEN FOR AT FÅ LOV TIL AT VÆRE
HER UDKÆMPES HELE TIDEN OG PÅ ALLE
PLANER.



Dagens arbejde

Arkitektarbejdet er mandsdomineret, så jeg er altid i arbejdssituationer med kun mænd. Jeg holder møder med BYGHERRER (konerne tager sig mest af indretningen, farmand betaler), INGENIØRER, EMBEDSMÆND, BYGGEVARELEVERANDØRER, HÅNDVÆRKSMESTRERNE og HÅNDVÆRKERNE. Desuden burde jeg være i stand til at mødes med borgmestre og kommunalpolitikere, men det er jeg ikke – så det er Carstens job helt alene, hvad han ikke er meget for. Ind imellem alle disse møder skulle vi gerne have tid til at tænke, tegne og løse opgaver, og det kan være utroligt svært, for telefonen ringer hele tiden omkring de ting der er igang. Ind imellem ringer bygherren og vil ændre noget – han ringer altid, også om aftenen eller i weekenderne. Når man ikke kan nå tingene, skulle man tro vi bare kunne være flere end os to her om det – men det går ikke, for opgaverne er så svingende – i det ene øjeblik har vi ingenting – i det andet for meget, og planlægning er umuligt – der er altid noget, der ikke bliver til noget.

Det, altid at være i arbejdssituationer med mænd generer mig ikke, det skulle da lige være, at alle møderne undtagen de med håndværkerne, er så røvkedelige. Mænd kan sige både uhyrligheder og ligegyldigheder – langsomt og værdigt med dyb stemme, som var det den største indsigt og klogskab de repræsenterede – alle lytter alvorligt. Tit har jeg lyst til at le højt og det generer mig ikke mere, at min stemme er høj og skinger og min tale sammensat og søgende. I øjeblikket lever vi af at bygge for private, så bygherremøderne er barske, for der sidder man og indføler sig i andres liv, udreder deres problemer og ender så med at løse en opgave, der i sit overordnede indhold er alt, hvad man har eller lyst til at modarbejde. Ren prostitution.

Men bygherrerne (der for det meste er direktører) er nødvendige for at bygge noget, og hvis vi ikke viser vi kan klare en byggesag og bygger her og der, får vi heller ingen opgaver med mening i. For at skaffe sig en byggesag skal man have bygget.

Professionelt er der selvfølgelig noget ved at lave luksuse for rige folk – de har de bedste grunde og de har penge til underlige ting, og man kan afprøve ideer. Men når, som hos os, det virkelig er og hele tiden har været boligen i en social sammenhæng vi har brugt tid, kræfter og penge på – er det grotesk og deprimerende, at ens sociale engagement ikke kan komme igennem udtrykt gennem mediet, og at vi for at overleve og overhovedet komme ind i det andet, må arbejde på denne måde i den private sektor.

Ensomheden

Nede ved vandet har jeg et lille hus på 25 m² som vi har bygget af gamle materialer.

Det er mit STED.

Når jeg sidder dernede er verden og virkeligheden helt anderledes, og der er en utrolig ro og fred.

Der er meget indhold i bare at sidde helt stille og glo. Jeg prøver altid på at få tid til at gå derned – om vinteren fyrer jeg op i brændeovnen.

Hvad jeg laver af frie ting laver jeg der – det kan umuligt gøres imellem arkitektarbejdet og husets beboere. Arbejdet dér foregår mest i perioder, for omstillingen fra det ene til det andet er meget svær.

Stedet betyder meget. I 60'erne arbejdede jeg i en lille kælder, hvor der løb en å lige nedenunder, så gulvet var konstant vådt. Det sted var jeg også meget glad for, og selv om det var mørkt og surt, arbejdede jeg der i 4 år, ved siden af det jeg tjente penge ved. Jeg var som i en anden verden dernede, og når jeg efter mange timer gik op i Korsgade, havde jeg det som var jeg „høj” og det tog lang tid at blive nærværende igen.

STEDET her ved vandet giver noget helt andet – naturen tager ligesom fusen fra det jeg laver, og jeg synes jeg opnår en realitet og en sundhed, der måske er lidt kedelig, men som jeg i øjeblikket synes er nødvendig.

Der er ikke noget mystisk ved det jeg laver – ingen skjulte tydinge eller symboler – det er både overfladisk og dybsindigt – til at se og sans og enhver kan lægge i det hvad de vil. Mine problemer og overvejelser og valg er der ingen grund til at tage sig af.

POESI, ALVOR, HUMOR OG INDERLIGHED
TROR JEG PÅ,
I DENNE TID SIGER LYKKE OG KÆRLIGHED
IKKE NOGET

DET MEST KONSEKVENTE VED AT VÆRE
KUNSTNER ER AT HOLDE OP MED AT LAVE
KUNST –
DET MEST KONSEKVENTE SOM ARKITEKT
ER AT BLIVE POLITIKER